

Natuurleerpad Moerenburg (Tilburg)

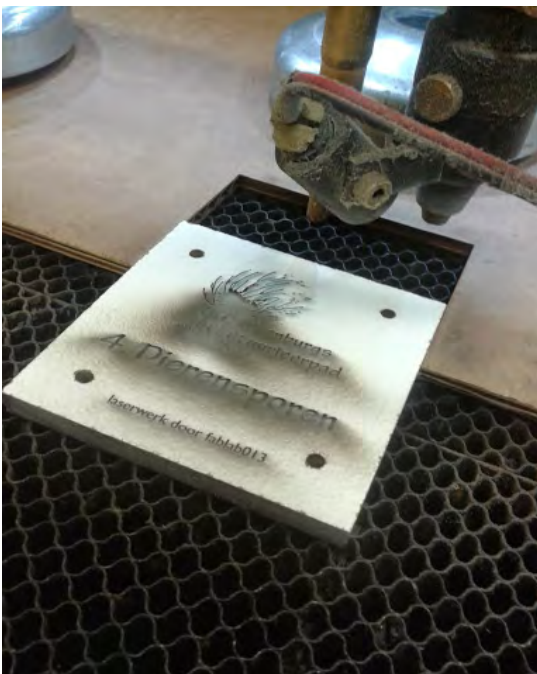
Inhoudelijk verslag met foto's van de gerealiseerde producten

Nadat u op 18 september 2013 een positieve beschikking heeft afgegeven voor de co-financiering van het Moerenburgs Natuurleerpad hebben we dit Natuurleerpad op 11 april 2014 mogen openen.

Voor de realisatie hebben we 4 acties ondernomen:

FASE 1: het ontwerpen en zetten van 30 palen

Voor het ontwerp van palen en de bordjes hebben we Van Naturen (VNAS) inschakeld. Dit adviesbureau van Anneke Scholte had reeds eerder ervaring opgedaan bij het maken van het Natuurontdekkpad in Moerenburg. We hebben natuurlijke palen van acacia hardhout laten zagen met een schuin vlak waarop later een bordje geschroefd kan worden. Eerst wilden we deze bordjes nog verdiept in het schuine vlak leggen met een afdekking van acrylplaatjes. We hebben hier niet voor gekozen wegens vocht en aanslag die de bordjes mogelijk onleesbaar zouden maken. De bordjes met de 10 leerpunten van de route en de 23 bordjes met de pijlen van de route zijn uitgevoerd in trespas waar door middel van lasertechnologie de afbeeldingen en teksten zijn ingebrand. Daarna zijn deze door FabLab013 van de ingebrande tekens en letters voorzien. Het ontwerp en coördinatie lag hier bij VNAS.

33 trespas plaatjes met diepdruk

productie van bordjes d.m.v. lasertechnologie

Na het vaststellen van de lengte van palen en de duurzaamheidsklasse hebben we lokaal een leverancier gevonden die de palen heeft gemaakt. Wij hebben zelf het vervoer (37 palen x 35kg = 1300kg) naar Tilburg gerealiseerd. Opslag bij een bewoner in Moerenburg. Zelf hebben we per paal de boorgaten gemaakt voor de bordjes. Alle bordjes zijn door ons op maat gemaakt en door ons van 4 gaten voorzien.

aanbrengen van 4 gaten in de 37 palen

Nadat alle plekken van de palen door VNAS met de Werkgroep Behoud Moerenburg (WGBM) waren afgestemd heeft VNAS die uitgezet d.m.v. markeringen. Daags erna zijn 8 vrijwilligers de hele dag bezig geweest om de gaten te boren, palen uit te delen op de plantplaatsen en de palen te zetten en verdichten van de grond er omheen.

aanvoeren van de palen

uitgraven van paalgaten

Na een week zijn de plaatjes in een avond door vrijwilligers op de 33 palen geboord d.m.v. rvs-schroeven.

FASE 2: het ontwerpen zetten van het startbord, het ontwerpen en drukken van de folders.

4 Maanden vóór de opening is door VNAS een 10-tal vragen en opdrachten gemaakt voor de 10 punten van het Natuurleerpad. Deze zijn, na advies op taalgebruik door een buurtraadvrijwilligster, vastgesteld en aan de ontwerpster van het bord en folder als voorwaarde gegeven. De route is in een tekening verwerkt door een ontwerpster en samen met de uitleg en sponsorlogo's tot een ontwerp voor een dubbelzijdig startbord en identieke folder verwerkt. Er is hier een tijdsplanning bij gemaakt die zorgde dat alles op tijd klaar was.

ontwerp van de route Natuurleerpad Moerenburg

Dit bord was vier weken voor de opening gereed. Erbij zijn FSC-houten palen besteld en voor het onder- en bovenbord een uitsparing uitgefreesd. Deze palen en het bord zijn daags voor de opening aangelegd op dezelfde plaats waar het oude bord van het voormalige Natuurontdekkpad stond, voor de voormalige Riolwaterzuivering Oost Tilburg. De startlocatie van het Moerenburgs Natuurleerpad.

voorzijde startbord

achterzijde startbord

De vragen en ontwerp van het bord zijn ook in een proefdruk voor de folder (A4 dubbelzijdig in drieën gevouwen) verwerkt en waren twee weken voor de opening in 2.000 stuks gereed. De coördinatie hiervan was wederom in handen van VNAS.

9. Vogels en vlinders

👁️ Een pad midden door een vogelparadijs. In het voorjaar klinkt er een ochtendconcert van vogels zoals de zwartkop, roodborst en tijtjaf. Zij vinden eten en broedplaatsen in laag struikgewas.

⚠️ De brandnetel groeit op voedselrijke grond en is een belangrijke waardplant voor veel soorten vlinders. Een waard is de gastheer in een herberg. Op een waardplant kun je eten en verpoppen.

🔍 Zoek de hondsdraf met kleine blaadjes en paarse bloemetjes. Als je een topje fijn wrijft, ruikt het sterk. Dit sap is een goed medicijn tegen brandneteljeuk. Probeer maar... als je durft!

10. Lange Jan

👁️ In deze diepe plas leven veel vissen. In de vroege voorjaarsochtend paaien de karpers in het ondiepe warme water aan de kant. Opspattend water en springende vissen, alles om een vrouwtje te versieren.

⚠️ Lange Jan was de naam van een stoommachine met lange schoorsteen. Rond 1916 werd daarmee het kanaal gegraven, een echte bezienswaardigheid. Deze plek kreeg daardoor zijn naam.

🔍 De witte bomen langs het water zijn abelen, een soort populieren en ze kijken je aan. Voel aan de bast en de blaadjes. Die zijn heerlijk zacht en pluizig.

voorzijde van de folder

Colofon

Het Moerenburgs Natuurleerpad is een initiatief van Anneke Scholte van Naturen en Werkgroep Behoud Moerenburg. Het is tot stand gekomen dankzij financiële bijdragen van Burger aan Zet, Gemeente Tilburg, Waterschap de Dommel.

Tekst en foto's: Anneke Scholte, Illustratie: Bianca Snip, Opmaak en logo: Marieke Vromans, Onderhoud: Werkgroep Behoud Moerenburg. Meer informatie www.moerenburg.info

Moerenburg, landschapspark aan de rand van Tilburg. Omsloten door wegen ligt een kleinschalig en afwisselend gebied, rijk aan sfeervolle hoekjes, zandpaadjes, beken en vennen, akkers, weilanden en historische bebouwing. Sinds de Steentijd is deze streek bewoond en dit is terug te zien in het landschap. Het Moerenburgs Natuurleerpad leidt jong en oud langs tien karakteristieke plekken op een route van drie kilometer. Elke keer worden kort wat achtergronden, iets over landschap en natuur, verteld. Voor kinderen is er een leuke natuuropricht om te beleven en te ontdekken. Geniet in Moerenburg!

De folder is kort voor de opening en na de opening neergelegd bij Café Zomerlust, Theetuin Buitenom, Restaurant te Koop in Armhoefse Akkers, Natuurmuseum Brabant Tilburg, VVV Tilburg alsmede bij 4 winkels in Armhoefse Akkers. Zodra de eerste druk van 2.000 stuks op is, is er budget voor de volgende 2.000 stuks. Na de opening kregen we de opmerking dat het startpunt niet met adres was vermeld in de folder. Dat is een week na de opening hersteld door op alle folders een kleine sticker te plakken onder de routetekening.

1. Zuiver water

De oudste waterzuiveringsinstallatie van Nederland, een monument. Betonnen bakken met mossen, oude lindes en sinds kort ook wandelpaden tussen het riet.
In de sloten groeit lisdodde, riet en mattenbies. Bacteriën aan de wortels maken vuil water schoon: een helofytenfilter.
Pitrus groeit hier veel, de lampenlontjes van vroeger. Schil een stengel. De gedroogde schuimige kern neemt olie op.

2. Moerenborch

Een eeuwenoude boerderij in een beekdal. Later pastorie en landhuis met een grote tuin, slotgracht en theehuisje.
Bij de opbouw van het moderne Huize Moerenburg is gekozen voor een grotere soortenrijkdom van planten en dieren. Hoogteverschillen en daardoor invloed van vocht en zon zorgen voor diversiteit.
Vroeger werden gebruiksvoorwerpen van natuurmateriaal gemaakt. Kun je er twee afbeeldingen van vinden?

3. Knotwilg

De boerderijen in de verte staan aan de Broekstraat, een grens van hoog naar laag gebied. Vanaf nu lopen we naar beneden het Leij-dal in.
Knotwilgen worden eens in de drie tot vijf jaar gesnoeid. De buigzame takken worden gebruikt voor vlechtschermen en takken-wallen waar weer veel dieren kunnen leven.
Kauw eens op een stukje verse wilgenschors. Er zit hetzelfde in als in aspirine en het helpt tegen hoofdpijn.

4. Dierensporen

In Moerenburg vinden zoogdieren veel verschillende leefgebieden: de ree leeft in het natte broekbos, het konijn juist in het droge talud van de snelweg. Er zijn muizen, vossen en ook vlermuizen en mollen.
Konijnenkeutels hebben veel verschillende kleuren. Het konijn eet ze wel twee of drie keer op en steeds meer voedingsstoffen worden gebruikt. De kleur wordt steeds lichter.
Zoek sporen van zoogdieren. Op deze plek zie je rustplaatsen van vlermuizen.

5. Beekdal

Hier komt de vroegere 'blauwsloot' met vies textielwater uit de stad bij het water van de Leij. Als Voorste Stroom gaat het richting Oisterwijkse vennen.
Op deze plek zie je allerlei soorten bomen die van vochtige grond houden: iepen (langs de weg met zaadjes als munten), wilgen (met spitse blaadjes), populieren (groot), es (bij de ijzeren brug) en de els (met zwarte zaadpropjes).
Doe een wedstrijdje takdrijven. Kijk hoe snel het water onder de weg door stroomt. Zou dit zomer en winter hetzelfde zijn?

zien weten doen

6. Hoog en laag

Meanders (bochten) in de Leij maken mooie diverse hoekjes en leefgebieden voor meer planten en dieren.
In het natte beekdal was vroeger de grond voor boeren niet bruikbaar. Er werd veel puin van Tilburgse kerken en winkels gestort. Met een laag grond erop kon er toch een wei gezaaid worden.
Lopend met je ogen dicht over dit pad let je extra goed op. Voel je zon, schaduw? Hoog en laag? Welke geluiden hoor je?

7. Broekbos

Tussen het fietspad en de snelweg ligt een oud stukje broekbos. 'Broek' betekent nat. Vroeger was hier in het diepste deel van het beekdal veel meer broekbos.
In de Leij vist de mooi gekleurde ijsvogel, hij scheert vlak boven het water. De oude brug is dan een te lange donkere tunnel. Met de nieuwe smalle brug kan de ijsvogel verder Moerenburg in.
Let eens speciaal op kleuren in de natuur. Zoek de kleur van je jas of shirt.

Let op: in het voorjaar is de wei te nat. Ga direct rechts en na het 2e hek links.

8. Natte weide

Dit deel is in 2003 aangelegd als "nieuwe natuur": bloemrijk grasland, bos en alleenstaande bomen, poelen en natte laagtes. Elk jaar wordt het mooier.
Hier leven watervogels maar ook kikkers, padden en andere amfibieën. Het waterpeil wordt zorgvuldig beheerd.

Kijk op kikkerhoogte door het grasland. Hoe zie je de natuur dan? Wat is groot en wat is klein. Zie je nieuwe dingen?

achterzijde van de folder

FASE 3: het vullen van de website

Al 6 maanden voor de opening is met de websitebeheerder van www.armhoefseakker.nl contact opgenomen of de route ook op website gezet kan worden. Voor de smartphone werd een apart deel van www.moerenburg.info ingedeeld zodat de route ook met smartphone gelopen kan worden en de vragen ook zonder folder oproepbaar zijn.

Er is niet gekozen om op alle bordjes langs te route te voorzien van een QR-code. Deze QR-code om bij de website uit te komen is wel geplaatst op het startbord.

FASE 4: het opstellen en promoten van de route

Voor de opening is aan 24 persmedia en overheidsinstellingen een persbericht gezonden met uitnodiging.

U bent van harte uitgenodigd voor de opening van het Moerenburgs Natuurleerpad op vrijdag 11 april

van 18.30 – ca 20.00 uur op de hoek Hoevense kanaaldijk/ Kommerstraat in Tilburg. Denk aan kleding aangepast aan het weer. Graag horen we met hoeveel personen u aanwezig bent voor woensdag 9 april via roborgh@hotmail.com
Met vriendelijke groet, Werkgroep Behoud Moerenburg

uitnodiging voor pers en instellingen

Voor de opening zijn kinderen uit de wijk opgeroepen via de basisschool en de Facebookpagina van de Wijkraad. De opening is 11 april om 18.30 gedaan door een 8-tal kinderen die het doek van het startbod mochten trekken. Vooraf is door Anneke Scholte uitgelegd wie er aan meegewerkt hebben. Paul Roborgh van de WGBM heeft uitgelegd waarom het Natuurleerpad er moest komen en hoe dat in zijn werk is gegaan. Na de opening werden de folders aan de 35 aanwezigen uitgereikt.

Hierna volgde een korte wandeling naar de eerste 2 punten in de route en kon iedereen bij Huize Moerenburg genieten van natuurlijke en biologische vruchtendrankjes en mooie hapjes, alles gemaakt door Anneke Scholte.

Bij natuurclubs, scholen en Natuurmuseum is nu bekendheid gegeven aan het bestaan van het Natuurleerpad. Dat wordt na de eerste teldatum uitgebreid omdat de teldatum informatie moet geven over aantallen maar ook over vindplaatsen van de informatie van het Natuurleerpad.

Bijhouden van bezoekersaantallen (4 teldata per jaar) zal in juli 2014 voor de eerste keer worden gedaan. Daarbij wordt een meting gedaan en wordt ook gekeken hoeveel folders er inmiddels zijn afgenomen.

Het herstellen van beschadigingen gebeurt door de onderhoudsploeg van de WGBM. Deze zal 4 keer per jaar de route controleren of eerder indien er meldingen binnenkomen van vernieling of ontbreken van bordjes.

De foto's die gemaakt werden bij voorbereiding en opening op: www.mijnalbum.nl/Album=GK3IGSD4

Een financieel verslag van de kosten en eventuele baten vindt u in bijlage 1*.

Deze is voorzien van afschriften van de nota's en betaalbewijzen (bankafschriften, eventueel met een afgedekt saldo). Zoals u kunt zien zijn we volledig binnen de begroting gebleven en hebben we, mede van de Gemeente Tilburg, een bedrag voor de instandhouding en extra folders voor de aankomende 2 jaren.

Als laatste gaan wij een vrijwillige inhoudelijke bijdrage leveren in de overige activiteiten van het programma "De Burger aan zet". Hiervoor willen we graag benaderd worden over de vorm waarin wij dat kunnen gaan doen.

Voor eventuele aanvullende informatie kunt u contact opnemen met Peter van Oers, pvoers@hetgroenewoud.com of 0653794938

BIJLAGE 1

Kosten en baten natuurleerpad.

Baten: De Burger aan Zet	€ 3.000,00	(voorschot € 2.400)
Gemeente Tilburg	€ 1.000,00	
Waterschap De Dommel	€ 620,00	
	€ 4.620,00	
Kosten: GBG Primeur	€ 200,86	
Jaap de Vries Producties	€ 531,19	
Houthandel Van Dal BV	€ 1.119,25	
Anneke Scholte van Naturen	€ 1.490,00	
Kilometervergoeding	€ 6,75	
Fablab 013	€ 249,75	
Fablab 013	€ 10,00	
Hornbach	€ 104,06	
Hornbach	€ 23,28	
CVT	€ 10,00	
Cread BV	€ 50,00	
Kilometervergoeding	€ 15,00	
Kilometervergoeding	€ 10,00	
Kilometervergoeding	€ 20,00	
	€ 3.840,14	
Resteert voor onderhoud	€ 779,86	